

การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ
ตามแนวทางการเรียนรู้รับใช้สังคมและการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี*

DEVELOPMENT OF ENRICHMENT CURRICULUM TO ENHANCE PUBLIC
MIND BASED ON SERVICE LEARNING AND COMMUNITY BASED
LEARNING FOR UNDERGRADUATE STUDENTS

ศตวรรษ มะละแหม

Satawat Malasam

สำราญ กำจัดภัย

Sumran Gumjudpai

อุษา ปราบหงส์

Usa Prabhong

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Sakhon Nakhon Rajabhat University, Thailand

E-mail: pumza1986@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ตามแนวทางการเรียนรู้รับใช้สังคม และการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี 2) ศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตร โดยเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักศึกษาก่อนและหลังเรียนตามหลักสูตร และเปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติโครงการจิตสาธารณะกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่ตั้งไว้ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องในชุมชนที่มีต่อหลักสูตร (ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ชั้นปีที่ 1 - 4 รวม 24 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบวัดจิตสาธารณะ แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติโครงการ แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบทีชนิดกลุ่มสัมพันธ์กัน และชนิดกลุ่มเดียวเทียบกับเกณฑ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรมี 10 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) ที่มาและความสำคัญของหลักสูตร 1.2) แนวคิดพื้นฐาน 1.3) หลักการของหลักสูตร 1.4) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 1.5) ผลการเรียนรู้ 1.6) โครงสร้าง

* Received 4 May 2021; Revised 17 May 2021; Accepted 27 May 2021

องค์ประกอบจิตสาธารณะ 1.7) โครงสร้างหลักสูตร 1.8) แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 1.9) สื่อการเรียนการสอน และ 1.10) การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งผลการประเมินหลักสูตรพบว่า ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า นักศึกษามีจิตสาธารณะ หลังเรียนตามหลักสูตรสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสามารถในการปฏิบัติโครงการสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) นักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องในชุมชนมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.32 และ $\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.32)

คำสำคัญ: หลักสูตรเสริม, จิตสาธารณะ, ชุมชนเป็นฐาน

Abstract

The objectives of this article were to 1) develop enrichment curriculum to enhance public mind based on service learning and community-based learning for undergraduate students, 2) to examine the effects by comparing student public mind before and after the intervention, and student abilities to conduct the assigned public mind projects to achieve the set criteria of 70 percent, and 3) to explore the satisfaction of students and community stakeholders toward the developed curriculum. (using quantitative research) The samples were drawn from 24 undergraduate students from their first to fourth year of study at the Faculty of Education in Sakon Nakhon Rajabhat University. Tools included an assessment of public mind, an evaluation of student abilities in conducting the projects, a form of satisfaction. Statistics consisted of percentage, mean, standard deviation, t-test for dependent samples, and t-test one group. The findings were as follows : 1) The curriculum consisted of ten components : 1.1) background and significance, 1.2) basic concepts, 1.3) curriculum principles, 1.4) curriculum aims, 1.5) curriculum outcomes, 1.6) structural components of public mind, 1.7) curriculum structures, 1.8) learning activity management approach, 1.9) teaching and learning materials, and 1.10) learning measurement and evaluation; 2) The affects after the curriculum implementation revealed that the students' public mind after learning through the developed curriculum was higher than that of before the intervention at a statistical significance of .01 level, and their abilities to conduct the assigned projects achieved the set criteria of 70 percent at a statistical significance of .01 level; and 3) The students' and community stakeholders' satisfaction reached at a high level. ($\bar{X} = 4.49$, S.D.=0.32 และ $\bar{X} = 4.49$, S.D.=0.32)

Keywords: Enrichment Curriculum, Public Mind, Community Based

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดกระแสแรงการพัฒนา และภาวะเศรษฐกิจบีบรัด ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคม เกิดการแข่งขัน มีค่านิยมทางวัตถุสูง เอารอดเอาเปรียบ ซึ่งกันและกัน มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง มากกว่าแสวงหาประโยชน์ส่วนรวม มีค่านิยมในการให้ความสำคัญและแสวงหาเงินทองหรืออำนาจ มากกว่าการให้ความสำคัญด้านจิตใจ สังคมเริ่มเสื่อมโทรมลง ปัญหามากมายจึงเกิดขึ้น ทำให้เยาวชนไทยส่วนใหญ่ซึ่งอาศัยในสังคมที่มีสถานการณ์แบบนี้ ตกอยู่ในสภาวะบริโภคนิยมให้คุณค่าต่อทรัพย์สิน หรือวัตถุมากกว่าคุณค่าทางจิตใจ ในขณะที่ครอบครัวเองก็ไม่มีเวลาเลี้ยงดูบุตรหลานอย่างใกล้ชิด ไม่ได้ให้การอบรมสั่งสอนเหมือนครอบครัวในอดีต ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่เร่งรีบ ให้ความสนใจในเรื่องการทำงาน ให้ความสำคัญเรื่องเงินทองและวัตถุ เพื่อสนองตอบความต้องการของตนเองอย่างไม่มีวันสิ้นสุด (สนธิ สัตโยภาส, 2554) จึงเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา โดยเฉพาะความเห็นแก่ตัวของเยาวชนในสังคม ซึ่งส่วนใหญ่แสดงออกถึงการเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม มีพฤติกรรมที่ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม

ในสถานการณ์สังคมที่เปลี่ยนแปลงดังกล่าว การปลูกฝังจิตใจให้เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อสังคม หรือเล็งเห็นประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือที่เรียกว่า “การมีจิตสาธารณะ” จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเยาวชนที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต จะได้มีส่วนช่วยพัฒนาหรือสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน ประเทศชาติ ตลอดจนโลกที่เราอาศัยอยู่ การปลูกฝังจิตใจให้เยาวชนหรือบุคคลทั่วไปเป็นผู้มีจิตสาธารณะ เป็นการสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดจากภายใน และพร้อมแสดงออกให้บุคคลอื่นได้รับรู้ เช่น การรู้จักเสียสละ การร่วมแรงร่วมใจ การให้ความร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันการปลูกฝังจิตสาธารณะให้กับเยาวชนยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร โดยเฉพาะเยาวชนที่เป็นนักศึกษา ดังนั้นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จึงต้องให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าว และต้องทำการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพราะเมื่อนักศึกษาสำเร็จการศึกษาเป็นบัณฑิตแล้วจะได้ออกไปทำหน้าที่ต่าง ๆ ในสังคม ชุมชน ประเทศชาติ อย่างผู้มีความกตัญญูกตเวทิตา และความตั้งใจในการตอบแทนคุณความดีแก่สังคม เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างแท้จริง (พลวัฒน์ วุฒิประจักษ์, 2553) ดังนั้น อุดมศึกษาจึงไม่ใช่การสร้างความสำเร็จส่วนบุคคลเท่านั้น แต่เป็นการผลิตบัณฑิตเพื่อออกไปสร้างความเจริญและความสุขของสังคมและประชาชนด้วย

สถาบันอุดมศึกษาภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีหน้าที่โดยตรง ในการพัฒนานักศึกษาให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่พึงประสงค์ออกสู่สังคม โดยเฉพาะการสร้างจิตสาธารณะให้เกิดแก่นักศึกษา ผ่านการอบรมสั่งสอน การจัด

โครงการ การกำหนดหลักสูตร หรือการจัดกิจกรรมที่ครอบคลุมหัวข้อที่เป็นเรื่องของ การบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบที่จะเกิดกับคนหมู่มาก อาทิ เรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การรู้จักเคารพกฎระเบียบของการอยู่ร่วมกัน กลุ่มเกลียดด้วยกิจกรรม ที่หลากหลาย และส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาจึงควรจัดกิจกรรมให้ เกิดจิตสาธารณะอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักศึกษาเกิดความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าของตนเอง มุ่งมั่นที่จะทำกิจกรรมจิตสาธารณะต่อไป (ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร, 2553)

แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2579 ในยุทธศาสตร์ที่ 3 ได้กำหนดให้ สถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน และ กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันของครอบครัว และชุมชน ที่สอดคล้องคุณธรรมจริยธรรม ความมีวินัย และจิตสาธารณะ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งมหาวิทยาลัยราช ภัฏสกลนคร เป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ได้กำหนดอัต ลักษณ์และจุดเด่นตามนโยบายสภามหาวิทยาลัย ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ ดังนี้ 1) บัณฑิตเป็นคนดี มีจิตสาธารณะ และมีทักษะวิชาชีพ 2) นักศึกษามีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ สู้งาน 3) นักศึกษามีระเบียบวินัย รู้จักหน้าที่ มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา และทำงานด้วย ความทุ่มเท 4) นักศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความภาคภูมิใจในองค์กร มีความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม และพร้อมก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (กองพัฒนานักศึกษา สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2559) ซึ่งในแผนพัฒนานักศึกษานี้ ได้ให้ ความสำคัญกับการพัฒนาหรือการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษาไว้อย่างชัดเจน ดังจะ เห็นได้จาก ช่วงเหตุการณ์มหาอุทกภัยครั้งใหญ่ของจังหวัดสกลนคร ปีพุทธศักราช 2560 ผู้คนจำนวนมากต่างตื่นตระหนกกับภัยธรรมชาติที่ไม่อาจจะทันตั้งหลักที่จะรับมือ มหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร ได้ดำเนินการช่วยเหลือ เยียวยา และฟื้นฟูในด้านต่าง ๆ แก่ผู้ประสบภัย ร่วมกับหลายหน่วยงานในจังหวัด ทั้งนี้มีนักศึกษาและประชาชนได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมจิต สาธารณะอย่างแข็งขัน นอกจากนี้ ยังมีอีกหลายเหตุการณ์ที่ยังต้องการจิตสาธารณะจากบรรดา นักศึกษาและประชาชน เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ในสถานที่ต่าง ๆ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าปัญหา ต่าง ๆ ในสังคมที่เกิดขึ้น ทำให้มองเห็นภาพความสำคัญของจิตสาธารณะอย่างชัดเจน การเตรียมและฝึกนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้เกิดจิตสาธารณะจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะต้องมีการวางแผนแนวทาง หรือหารูปแบบการพัฒนา การส่งเสริมอย่างมีทิศทางและ ต่อเนื่อง จึงจะบังเกิดผลเป็นรูปธรรมได้ในอนาคต

จากเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างจิต สาธารณะ ตามแนวคิดการเรียนรู้รับใช้สังคม (Service Learning) และการเรียนรู้โดยใช้ชุมชน เป็นฐาน (Community Based Learning) สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี โดยที่ แนวคิด การเรียนรู้รับใช้สังคมนี้ เป็นการบูรณาการการเรียนรู้ทางการบริการที่มีความหมายระหว่าง สถานศึกษากับชุมชน ก่อให้เกิดความรู้ทางวิชาการ จากการสะท้อนความคิด จากประสบการณ์

ที่ได้รับจากการรับใช้ชุมชน ซึ่งจะทำให้ทั้งนักศึกษาและชุมชนเกิดการเรียนรู้จากกันและกัน สนับสนุนและส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดจิตสาธารณะได้เป็นอย่างดี ในส่วนของแนวคิดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน จะมีจุดเน้นสำคัญคือการเข้ามามีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัวยุคน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น หรือการแก้ปัญหาสังคม ตั้งแต่เริ่ม กิจกรรมจนสิ้นสุดกิจกรรม ซึ่งหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างมากในการนำใช้ หรือประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะให้กับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร และสถาบันอุดมศึกษาอื่นต่อไป อย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ตามแนวคิดการเรียนรู้ รับใช้สังคม และการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี
2. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ตามแนวคิด การเรียนรู้รับใช้สังคม และการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ใน ประเด็นต่อไปนี้
 - 2.1 เปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักศึกษา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ตามหลักสูตร
 - 2.2 เปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติโครงการจิตสาธารณะของนักศึกษา กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่ตั้งไว้
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้าง จิตสาธารณะ ตามแนวคิดการเรียนรู้รับใช้สังคม และการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับ นักศึกษาปริญญาตรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาแนวคิดพื้นฐาน และข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับจิตสาธารณะ
 โดยการศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นสังเคราะห์สรุปประเด็นสำคัญเพื่อกำหนด หลักการและกิจกรรมการเรียนรู้ ได้หลักการ 2 ข้อหลัก คือ 1) มุ่งเน้นให้นักศึกษามีจิตสาธารณะ 2) มุ่งเน้นให้นักศึกษาปฏิบัติโครงการจิตสาธารณะ ตามแนวคิดการเรียนรู้รับใช้สังคม และ การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน หลังจากนั้นศึกษาข้อมูลจากหน่วยงานที่ส่งเสริมจิตสาธารณะ โดยศึกษาเอกสารของหน่วยงาน เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง งานวิจัย หนังสือ ตำรา ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้รู้ และผู้บริหารในมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร โดยการสนทนาพูดคุย ชักถาม เกี่ยวกับปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา การทำกิจกรรมเพื่อสังคม การมีจิต สาธารณะของนักศึกษาในปัจจุบัน และแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะ โดยผู้บริหารงาน

กิจการนักศึกษา และนายกสโมสรนักศึกษา ที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้นมีทั้งหมด 5 ท่าน จากนั้นส่งเคราะห์องค์ประกอบจิตสาธารณะจากข้อมูลข้างต้นได้ 5 องค์ประกอบ (องค์ประกอบละ 3 พฤติกรรมบ่งชี้) ดังนี้ 1) การปฏิบัติหรือการกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ 2) ความรู้สึกรักใคร่ที่มีต่อส่วนรวม 3) การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม 4) การรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และ 5) การมีความรัก ความเอื้ออาทร และความสามัคคี

ระยะที่ 2 สร้างหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ โดยดำเนินงาน ดังนี้

1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเรียนรู้รับใช้สังคม และการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 2) ศึกษาและกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) ยกร่างหลักสูตร ตามองค์ประกอบที่กำหนดไว้ 4) สร้างและหาคุณภาพแบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร 5) ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 ท่าน จากนั้นปรับปรุงและจัดทำเป็นหลักสูตรที่สมบูรณ์สำหรับใช้เป็นฐานในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ และ 6) สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรเสริม เมื่อสร้างเสร็จแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 5 ท่านประเมินโดยใช้แบบประเมินแผนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลประเมินได้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.52 ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด จากนั้นปรับปรุงและจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์สำหรับนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ระยะที่ 3 ทดลองและศึกษาผลการใช้หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ

1. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - 4 คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวนทั้งสิ้น 1,458 คน โดยจำแนกตามชั้นปีและเพศของนักศึกษา ดังนี้ 1) ชั้นปีที่ 1 จำนวน 251 คน เป็นชาย 83 คน และหญิง 168 คน 2) ชั้นปีที่ 2 จำนวน 300 คน เป็นชาย 122 คน และหญิง 178 คน 3) ชั้นปีที่ 3 จำนวน 383 คน เป็นชาย 142 คน และหญิง 241 คน และ 4) ชั้นปีที่ 4 จำนวน 524 คน เป็นชาย 141 คน และหญิง 383 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - 4 คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวนทั้งสิ้น 24 คน โดยจำแนกเป็นชั้นปีละ 6 คน เป็นชาย 3 คน และหญิง 3 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนี้ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้ชั้นปีและเพศของนักศึกษาเป็นชั้น (Stratum) ของการแบ่ง และทุกคนมีความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมของหลักสูตร

2. สร้างและหาคุณภาพเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบวัดจิตสาธารณะ

แบบวัดจิตสาธารณะเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ตามมาตรวัดแบบลิเคิร์ท (Likert Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ มีการวัด 5 องค์ประกอบของจิตสาธารณะกับ 15 พฤติกรรมบงชี้ ใช้วัดจิตสาธารณะของนักศึกษาทั้งก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตร แบบวัดมีจำนวนทั้งหมด 45 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ $0.26 \leq r \leq 0.64$ และมีค่าความเชื่อมั่น (สัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach) เท่ากับ 0.78

2.2 แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติโครงการจิตสาธารณะ

แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติโครงการจิตสาธารณะ เป็นแบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติโครงการจิตสาธารณะใน 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมความพร้อมสู่จิตสาธารณะและการสำรวจชุมชน 2) ขั้นเตรียมการจัดโครงการ 3) ขั้นปฏิบัติโครงการ 4) ขั้นวิเคราะห์ผล สรุป และการอภิปรายผลโครงการฯ แบบประเมินมีลักษณะการให้คะแนนการปฏิบัติโครงการตาม Rubrics มีระดับคุณภาพ 5 ระดับ ผลการประเมินความเหมาะสมของ Rubrics จากผู้เชี่ยวชาญด้านจิตสาธารณะ 5 ท่าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.43)

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องในชุมชนที่มีต่อหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ

แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องในชุมชน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ตามมาตรวัดแบบลิเคิร์ท (Likert Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ใช้วัดความพึงพอใจต่อหลักสูตรเสริม แบบสอบถามมีจำนวน 2 ฉบับ ๆ ละ 30 ข้อ ดังนี้ 1) ฉบับของนักศึกษามี 5 ด้าน คือ 1) ด้านเจตคติที่มีต่อหลักสูตรเสริม 2) ด้านเนื้อหาของหลักสูตรเสริม 3) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) ด้านสื่อการเรียนการสอน และวัสดุอุปกรณ์ 5) ด้านการวัดผลประเมินผล และ 2) ฉบับของผู้เกี่ยวข้องในชุมชนมี 5 ด้าน คือ 1) ด้านเจตคติที่มีต่อหลักสูตรเสริม 2) ด้านกระบวนการจัดกิจกรรม 3) ด้านความรับผิดชอบ 4) ด้านความสามัคคี 5) ด้านการกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสถานที่สาธารณะ ผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ได้ค่าดังนี้ ฉบับของนักศึกษาได้ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.93 และฉบับของผู้เกี่ยวข้องในชุมชนได้ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.97

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือทั้ง 3 ชนิด ในช่วงต้นได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยที่เหมาะสมกับเครื่องมือชนิดนั้น ๆ โดยอ้างอิงถึงหลักทฤษฎีที่สำคัญในการสร้างเครื่องมือ เช่น มาตรวัดแบบลิเคิร์ท เป็นต้น โดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 ท่าน ประเมินเครื่องมือดังนี้ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 5 ท่าน และ 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมและโครงการจิตสาธารณะ จำนวน 5 ท่าน

3. ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 กำหนดแบบแผนการทดลองเป็น One Group Pretest – Posttest design

3.2 วัดจิตสาธารณะก่อนการทดลองใช้หลักสูตรด้วยแบบวัดจิตสาธารณะ จากนั้นดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรเสริมโดยใช้เวลา 1 ภาคเรียน รวมเวลาทั้งสิ้น 30 ชั่วโมง ในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอน (ผู้วิจัย) มีการประเมินความสามารถในการปฏิบัติโครงการจิตสาธารณะ โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติโครงการจิตสาธารณะ หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีการวัดจิตสาธารณะ ด้วยแบบวัดจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับวัดก่อนการทดลอง และมีการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องในชุมชน

4. การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักศึกษา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที แบบกลุ่มไม่อิสระจากกัน (Dependent Samples t-Test)

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติโครงการจิตสาธารณะ เพื่อบริการสังคม กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่ตั้งไว้ โดยใช้สถิติการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มเทียบกับเกณฑ์ (one sample t-test)

4.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจหลังทดลองใช้หลักสูตรเสริมโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความตามระดับความพึงพอใจตามเกณฑ์ ดังนี้ 1.00 - 1.50, 1.51 - 2.50, 2.51 - 3.50, 3.51 - 4.50 และ 4.51 - 5.00 มีความพึงพอใจน้อยที่สุด, น้อย, ปานกลาง, มาก และ มากที่สุด ตามลำดับ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ตามแนวคิดการเรียนรู้รับใช้สังคม และการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ได้ผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ

หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ตามแนวคิดการเรียนรู้รับใช้สังคมและการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี มี 10 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ที่มาและความสำคัญ 2) แนวคิดพื้นฐาน 3) หลักการ 4) จุดมุ่งหมาย 5) ผลการเรียนรู้ 6) โครงสร้างองค์ประกอบจิตสาธารณะ 7) โครงสร้างหลักสูตร 8) แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 9) สื่อการเรียนการสอน และ 10) การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ รายละเอียดองค์ประกอบสำคัญ ๆ มีดังนี้ 1) หลักการ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดการเรียนรู้รับใช้สังคม และ

การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน กล่าวคือ ส่งเสริมให้นักศึกษาแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะผ่าน การทำโครงการจิตสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง และดำเนิน กิจกรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตามแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตร โดยเริ่มจาก เตรียมความพร้อมสู่จิตสาธารณะ สำรวจความต้องการของชุมชน เตรียมการจัด โครงการ ปฏิบัติโครงการตามแผนที่วางไว้ วิเคราะห์ผลการปฏิบัติโครงการ สรุปและอภิปราย ผลการปฏิบัติโครงการ 2) จุดมุ่งหมาย เพื่อให้ให้นักศึกษารู้และเข้าใจถึงปัญหาและความต้องการ ของชุมชน เรียนรู้ที่จะลงมือแก้ปัญหาชุมชน สามารถปฏิบัติโครงการจิตสาธารณะ และมีจิตสาธารณะที่ดีขึ้น 3) โครงสร้างองค์ประกอบจิตสาธารณะ จิตสาธารณะมี 5 องค์ประกอบ 15 พฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้ 3.1) การปฏิบัติหรือการกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ มี 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 3.1.1) การลงมือปฏิบัติหรือร่วมมือในการแก้ปัญหาสังคมต่าง ๆ ที่ เกิดขึ้น 3.1.2) การไม่นำของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง และ 3.1.3) การเข้าช่วยเหลือผู้อื่น ด้วยกำลังกาย กำลังปัญญา และกำลังทรัพย์ตามความสามารถของตน 3.2) ความรู้สึกรู้สึกดีที่มีต่อ ส่วนรวม มี 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 3.2.1) การรับรู้สิทธิและหน้าที่ของตนในการปฏิบัติตนเพื่อสังคม 3.2.2) การคำนึงถึงผลประโยชน์ต่อส่วนรวม และ 3.2.3) การเข้าใจปัญหาและเรียนรู้ที่จะลงมือ แก้ปัญหาสังคม 3.2.3) การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม มี 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 3.3.1) การดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวม 3.3.2) การแบ่งปันหรือเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของ ส่วนรวม และ 3.3.3) การเคารพสิทธิการใช้สาธารณะสมบัติของผู้อื่น 3.4) การรู้จักหน้าที่และ ความรับผิดชอบต่อส่วน มี 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 3.4.1) การรับอาสาที่จะทำหน้าที่บางอย่าง เพื่อส่วนรวม 3.4.2) การเรียนรู้ในสิทธิหน้าที่ของตนเอง และผู้อื่นในการใช้ทรัพย์สินส่วนรวม และ 3.4.3) การถือว่าการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น หรือการช่วยเหลือส่วนรวมเป็นหน้าที่ที่ต้อง รับผิดชอบ 3.5) การมีความรัก ความเอื้ออาทร และความสามัคคี มี 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 3.5.1) การร่วมแรงร่วมใจในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมด้วยความสามัคคี 3.5.2) การมีความ เอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และ 3.5.3) การมีความรัก ในเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน 3.5.4) โครงสร้างหลักสูตร ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตลอด 1 ภาคเรียน จำนวน 30 ชั่วโมง ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 3.5.4.1) เตรียมจิตสาธารณะ เยี่ยมเยือนเพื่อนบ้าน สานต่อความดี 3.5.4.2) ร่วมมือเตรียมพร้อม ชักชวนหน้าที่ 3.5.4.3) สัมผัสชุมชน เริ่มต้นจิต สาธารณะ 3.5.4.4) พฤติกรรมที่ดีเป็นศรีสังคม 3.5.4.5) แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ (1) เตรียมความพร้อมสู่จิตสาธารณะและสำรวจชุมชน (2) เตรียมการ จัดโครงการ (3) ปฏิบัติโครงการ (4) วิเคราะห์ผลโครงการ และ (5) สรุปและการอภิปรายผล โครงการ

ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะที่ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.37)

2. ผลของการทดลองใช้หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ

2.1 ผลการเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักศึกษา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนตามหลักสูตรเสริม เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ตามแนวคิดการเรียนรู้รับใช้สังคมและการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี พบว่าจิตสาธารณะโดยภาพรวมของนักศึกษา หลังเรียนตามหลักสูตรเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.24) ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียนที่มีจิตสาธารณะอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.65$, S.D. = 0.19) และผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติพบว่า จิตสาธารณะของนักศึกษาหลังเรียนตามหลักสูตรเสริม สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังแสดงในตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาการมีจิตสาธารณะของนักศึกษา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนตามหลักสูตรเสริม

องค์ประกอบจิตสาธารณะ	ก่อนเรียน (สเกล 5 ระดับ)			หลังเรียน (สเกล 5 ระดับ)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับจิตสาธารณะ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับจิตสาธารณะ
1. การมีความรัก ความเอื้ออาทร และความสามัคคี	2.61	0.72	ปานกลาง	4.61	0.52	มากที่สุด
2. การรู้จักหน้าที่ และความรับผิดชอบ	2.56	0.75	ปานกลาง	4.57	0.57	มากที่สุด
3. การปฏิบัติหรือการกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ	2.69	0.68	ปานกลาง	4.54	0.57	มากที่สุด
4. การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม	2.72	0.72	ปานกลาง	4.53	0.60	มากที่สุด
5. ความความรู้สึกรักนึกคิดที่มีต่อส่วนรวม	2.63	0.72	ปานกลาง	4.48	0.68	มาก
รวมทุกองค์ประกอบ	2.65	0.19	ปานกลาง	4.55	0.24	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยรวมทุกด้านหลังเรียนตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ นักศึกษามีจิตสาธารณะที่ดีขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.24) ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียนที่มีจิตสาธารณะที่ดีอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.65$, S.D. = 0.19)

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักศึกษา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนตามหลักสูตรเสริม

ช่วงการวัด	n	$\bar{X}$ (สเกล 5 ระดับ)	S.D.	t	Sig (1-tailed)
ก่อนเรียน	24	2.65	0.19	40.096 **	0.00
หลังเรียน	24	4.55	0.24		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า จิตสาธารณะของนักศึกษาปริญญาตรีหลังเรียนตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ตามแนวทางการเรียนรู้รับใช้สังคม และการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถของนักศึกษาในการปฏิบัติโครงการจิตสาธารณะกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม พบว่า นักศึกษามีความสามารถในการปฏิบัติโครงการจิตสาธารณะในระดับดีเยี่ยมโดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับร้อยละ 88 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติโครงการจิตสาธารณะเพื่อบริการสังคมกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

N	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	เกณฑ์	t	Sig (1-tailed)
24	100	88	70	13.278**	0.00

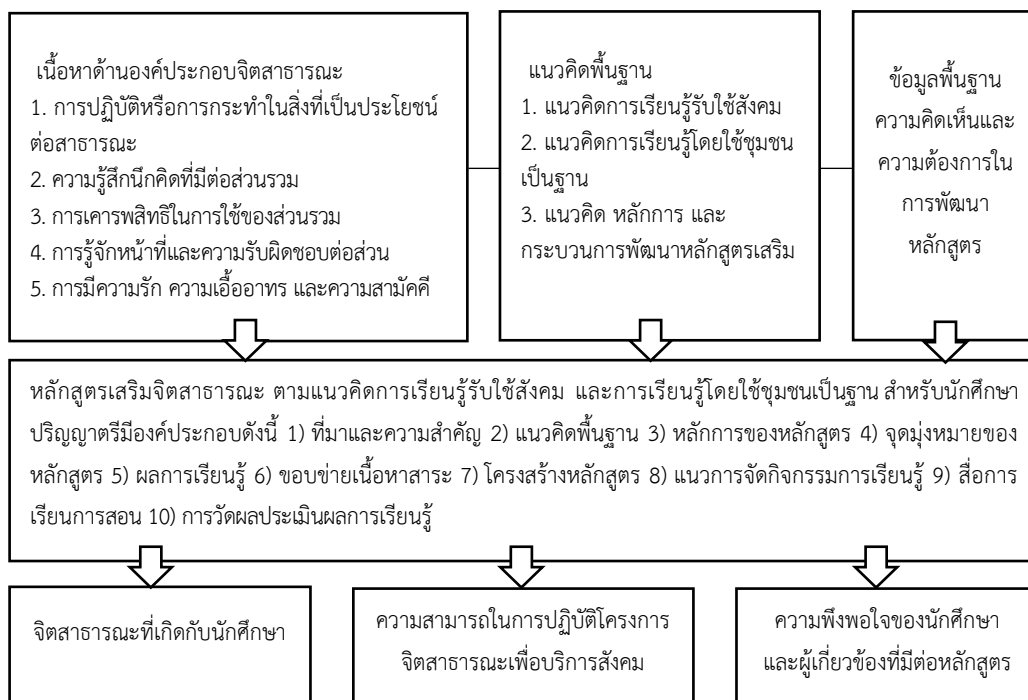
** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า นักศึกษามีความสามารถในการปฏิบัติโครงการจิตสาธารณะ มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับร้อยละ 88 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลความพึงพอใจของนักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องในชุมชนที่มีต่อหลักสูตรเสริม

ผลความพึงพอใจของนักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องในชุมชนที่มีต่อหลักสูตรเสริม พบว่า ในภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ตามแนวทางการเรียนรู้รับใช้สังคม และการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = 0.32) เช่นเดียวกับผู้เกี่ยวข้องในชุมชนก็มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรเสริมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.47, S.D. = 0.12)

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยออกมาได้ตามโมเดลหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ตามแนวทางการเรียนรู้รับใช้สังคม และการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 โมเดลหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ตามแนวทางการเรียนรู้รับใช้สังคม และการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี

จากภาพองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ เนื้อหาด้านองค์ประกอบจิตสาธารณะ, แนวคิดพื้นฐาน, ข้อมูลพื้นฐาน, ความคิดเห็นและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร ถูกนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สกัดได้หลักสูตรทั้ง 10 องค์ประกอบ ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวส่งผลให้จิตสาธารณะของนักศึกษาเกิดขึ้นในระดับมากที่สุด นักศึกษามีความสามารถในการปฏิบัติโครงการในระดับดีเยี่ยม และความพึงพอใจของนักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องมีในระดับมาก

อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้มีประเด็นสำหรับการอภิปรายผล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. หลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพเหมาะสม และสอดคล้องกันในทุกองค์ประกอบ ดังผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญในภาพรวมที่เห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านหลักการของหลักสูตร อันเป็นตัวกำกับและขึ้นนำองค์ประกอบอื่น ๆ ของหลักสูตร อีกทั้งมีความสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐาน และหลักการของหลักสูตรได้แก่
 - 1.1) มุ่งเน้นให้นักศึกษามีจิตสาธารณะ ตามองค์ประกอบ จิตสาธารณะ 5 องค์ประกอบ คือ
 - 1.1.1) ปฏิบัติหรือการกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ
 - 1.1.2) เกิดความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อ

ส่วนรวม 1.3) เคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม 1.4) รู้จักหน้าที่ และความรับผิดชอบ และ 1.5) เกิดความรัก ความเอื้ออาทร และความสามัคคี 2) มุ่งเน้นให้นักศึกษาปฏิบัติโครงการจิตสาธารณะ ตามแนวคิดการเรียนรู้รับใช้สังคม และการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งมีกระบวนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 2.1) เตรียมความพร้อมสู่จิตสาธารณะและสำรวจชุมชน 2.2) เตรียมการจัดโครงการ 2.3) ปฏิบัติโครงการ 2.4) วิเคราะห์ผลโครงการ และ 2.5) สรุปและการอภิปรายผลโครงการ อีกทั้งองค์ประกอบด้านสื่อการเรียนการสอนที่เป็นตัวส่งเสริมให้เกิดความมีจิตสาธารณะมากที่สุดอีกด้านหนึ่ง เพราะนักศึกษา มีการตอบสนองสื่อได้ดี โดยเฉพาะสื่อวีดิทัศน์ต่าง ๆ สื่อประเภทรูปภาพ สื่อบุคคล เช่น ผู้นำชุมชน บุคคลต้นแบบด้าน จิตสาธารณะ ซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ ได้พัฒนามาจากแนวคิดที่สำคัญ เช่น 1) การเรียนรู้จากตัวแบบเชิงสัญลักษณ์ประเภทสื่อ วีดิทัศน์ ภาพยนตร์ สารคดี และสถานการณ์จริงจากกล้องวงจรปิด สามารถจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เก็บจำและเกิดกระบวนการรู้คิด อันนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบได้ โดยใช้เรื่องที่คัดสรรมาหรือเขียนขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา และมีประเด็นคำถามให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ อภิปราย และแก้ปัญหา เรื่องที่เลือกมาใช้ควรเป็นเรื่องที่คล้ายความเป็นจริง เช่น ข่าวในหนังสือพิมพ์ เหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ (วัลลยา ธรรมอภิบาล, 2555) 2) การปฏิบัติกิจกรรมนอกสถานที่ เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ศึกษาด้วยตนเองโดยมีวิธีการที่มุ่งให้ผู้เรียนเห็นภาพเรื่องราวที่ต้องเรียนรู้ประจักษ์ด้วยตาตนเองทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจนและจดจำได้นาน และมีการอภิปรายแสดงความรู้สึกรู้สึกหรือข้อคิดที่ได้จากการศึกษานอกสถานที่ (สุพรรณิภา สายทองเย็น, 2556) 3) การเสนอตัวแบบผ่านรูปภาพและวีดีโอ โดยให้นักศึกษาสังเกตตัวแบบที่กระทำพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีจิตสาธารณะผ่านรูปภาพและวีดีโอโดยกำหนดให้มีสภาพการณ์ที่ตัวแบบแสดงพฤติกรรมถึงการมีจิตสาธารณะแล้วจะได้รับผลกระทบบางอย่าง หรือสิ่งที่เกิดตามหลังพฤติกรรมนั้น ๆ ((สุคนธรส หุตะวัฒน์, 2550) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้หลักสูตรมีความเหมาะสมสามารถเสริมสร้างจิตสาธารณะให้แก่นักศึกษาได้เป็นอย่างดี

2. หลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้นเมื่อนำไปทดลองใช้ พบว่า 1) หลักสูตรมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ สามารถที่จะนำไปเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษาได้เป็นอย่างดี ซึ่งเห็นได้จากผลที่นำไปทดลองใช้กับนักศึกษากลุ่มเป้าหมาย พบว่า นักศึกษามีจิตสาธารณะที่ดีขึ้น โดยหลังเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.24) ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียนที่มีจิตสาธารณะโดยรวมอยู่ระดับปานกลาง และนักศึกษามีจิตสาธารณะหลังเรียนตามหลักสูตร สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งนักศึกษาหลังเรียนตามหลักสูตรแล้วได้เล็งเห็นว่าจิตสาธารณะมีความสำคัญ และถือว่าเป็นเรื่องไม่ไกลตัว ตลอดถึงนักศึกษามีพฤติกรรมที่ปรับเปลี่ยนอย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น นักศึกษารู้จักการถนอมสิ่งของส่วนรวมต่าง ๆ การปิดเครื่องปรับอากาศ ปิดไฟ หลังจากเรียนเสร็จ เป็นต้น ซึ่งผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดดังกล่าวนี้นี้มีความแตกต่างจากผลการวิจัยของ ภัทธกร

สีทองดี ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมจิตสาธารณะของนิสิตในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า จิตสาธารณะของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.44) (ภัทรภร สีทองดี, 2559) และยังแตกต่างจากผลการวิจัยของวัลลยา ธรรมอภิบาล ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้าง จิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา พบว่า จิตสาธารณะของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.29) (วัลลยา ธรรมอภิบาล, 2555) ซึ่งทั้งสองงานวิจัยมีลักษณะที่คล้ายกับเรื่องนี้ แต่มีผลด้านจิตสาธารณะของนักศึกษาที่แตกต่าง กล่าวคืองานวิจัยเรื่องนี้ นักศึกษามีจิตสาธารณะโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แต่ทั้งสองเรื่องข้างต้นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการงานวิจัยเรื่องนี้มีหลักสูตรที่ได้รับการพัฒนาตามขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเป็นอย่างดี มีผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรได้ชี้แนะชี้แนะ จะเห็นได้จากผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 10 ท่าน หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.37) จึงทำให้หลักสูตรมีคุณภาพสามารถจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงการสร้างสรรค์ประโยชน์ให้กับสังคม เกิดเป็นกิจกรรมที่ทำนายและสร้างความเสียสละแก่ส่วนรวม อีกทั้งงานวิจัยเรื่องนี้มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ซึ่งมหาวิทยาลัยได้กำหนดอัตลักษณ์และจุดเด่นตามนโยบายสภามหาวิทยาลัย ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ ดังนี้ 1) บัณฑิตเป็นคนดี มีจิตสาธารณะ และมีทักษะวิชาชีพ 2) นักศึกษามีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่งาน 3) นักศึกษามีระเบียบวินัย รู้จักหน้าที่ มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา และทำงานด้วยความทุ่มเท 4) นักศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความภาคภูมิใจในองค์กร มีความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม และพร้อมก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (กองพัฒนานักศึกษา สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2559) จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่จะเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษาได้เป็นอย่างดี และ 2) นักศึกษามีความสามารถในการปฏิบัติโครงการจิตสาธารณะ มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับร้อยละ 88 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักศึกษาและชาวบ้านมีความมุ่งมั่น ร่วมมือร่วมใจกัน ทำงานเป็นทีม และมีความอดทนเป็นอย่างยิ่ง เมื่อเสร็จสิ้นโครงการนักศึกษาและชาวบ้านส่วนใหญ่ได้แสดงถึงพลังแห่งความสำเร็จ เช่น การปรบมือ การจับมือ และการโอบกอดกัน ซึ่งแสดงถึงการมีจิตสาธารณะในองค์ประกอบด้านที่ 1 คือด้านการมีความรัก ความเอื้ออาทร และความสามัคคี โดยเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.52) ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยของธัญญาภัทร์ เลิศจันทรางกูร และคณะ ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ซึ่งเป็นงานวิจัยมีลักษณะที่คล้ายกัน พบว่า จิตสาธารณะของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.27) แต่องค์ประกอบจิตสาธารณะที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการเคารพสิทธิ ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.27) ซึ่งแตกต่างกัน (ธัญญาภัทร์ เลิศจันทรางกูร และคณะ., 2556) ทั้งนี้

อาจเนื่องมาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เป็นมหาวิทยาลัยท้องถิ่นจึงแตกต่างจากมหาวิทยาลัยในเมืองหลวง ซึ่งมีกิจกรรมที่ร่วมกับชุมชนในชนบทเป็นประจำ ทำให้เกิดจิตสาธารณะด้านความรัก ความเอื้ออาทร และความสามัคคี มากกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้ได้ต้องอาศัยแนวคิดชุมชนเป็นฐานเป็นตัวกำกับ ดังนี้ 1) สร้างโครงการที่ชุมชนยอมรับ และเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของชุมชน 2) ชุมชนมีความรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นเจ้าของมากขึ้น 3) ประสานสัมพันธ์ความสามัคคีกันระหว่างชุมชนกับชุมชน ชุมชนกับนักศึกษา 4) สร้างโครงการที่ให้ประโยชน์ต่อชุมชนมากที่สุด และระดมทรัพยากรในการพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น 5) ช่วยพัฒนาขีดความสามารถของคนในชุมชนให้สูงขึ้น (ณรงค์ ณ เชียงใหม่, 2545)

3. ผลความพึงพอใจของนักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องในชุมชนที่มีต่อหลักสูตรทั้งสองกลุ่ม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.32 และ $\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.32 ตามลำดับ) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมโครงการให้มีความหลากหลาย สามารถดึงดูดความสนใจให้นักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและปฏิบัติต่อเนื่อง ซึ่งความความพึงพอใจในกิจกรรมโครงการนี้เองที่ช่วยให้นักศึกษาเปิดกว้างขึ้น ได้ฝึกคิดวิเคราะห์ ฝึกพูด ฝึกแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และฝึกยอมรับความคิดเห็นจากบุคคลอื่น มองตนเองตามความเป็นจริง และเคารพการเป็นตัวเอง เริ่มต้นในการเปลี่ยนแปลงความคิด ความรู้สึก ทักษะคิด และความเชื่อ จนทำให้เกิดการเปลี่ยนพฤติกรรม และเปลี่ยนแปลงตนเอง (สุขมิตร กอมณี, 2556) นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยยังอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรม สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตรด้วยการเสริมแรงทางบวก เช่น การกล่าวคำชมเชยอย่างจริงใจ ทำให้นักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องในชุมชนรู้สึกผ่อนคลาย และกระตือรือร้น นักศึกษาเกิดความสนใจอยากเรียนรู้ในกิจกรรมต่าง ๆ ตามวัยของนักศึกษา ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ หรือเจนเนอเรชั่นวาย (Generation Y) ซึ่งมีลักษณะเป็นคนที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยเชื่อว่าทุกอย่างมีวิวัฒนาการ และจะต้องปรับตัวเองให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ติดกรอบ เชื่อในพลังชีวิตเชิงบวก ชอบทำงานเป็นทีม ให้ความสำคัญกับความสมดุลของชีวิตการทำงาน และชีวิตส่วนตัวเป็นอันดับ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2552)

จากแนวคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษาที่กล่าวมา จึงพอเชื่อได้ว่าจิตสาธารณะของนักศึกษาปริญญาตรี ที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูงขึ้น ในทั้ง 5 องค์ประกอบนั้น เป็นเพราะได้รับอิทธิพลมาจากหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ตามแนวคิดการเรียนรู้รับใช้สังคม และการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

พัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ตามแนวทางการเรียนรู้โดยใช้สังคมและการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี พบว่า 1) หลักสูตรเสริมที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นทั้ง 10 องค์กรประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ สามารถที่จะนำไปเสริมสร้าง จิตสาธารณะของนักศึกษาได้เป็นอย่างดี 2) นำหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับนักศึกษากลุ่มเป้าหมาย พบว่า 2.1) นักศึกษามีจิตสาธารณะที่ดีขึ้น โดยหลังเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียนที่มีจิตสาธารณะโดยรวมอยู่ระดับปานกลาง 2.2) นักศึกษามีความสามารถในการปฏิบัติโครงการจิตสาธารณะในระดับดีเยี่ยม โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 88 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 70 และ 3) นักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องในชุมชนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่ปฏิบัติกิจกรรมจิตสาธารณะต่อไปเมื่อมีโอกาส ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) สถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ สามารถนำหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะที่พัฒนาขึ้นนี้ไปเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษาได้ เนื่องจากหลักสูตรนี้ได้ผ่านการประเมินตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ และได้นำมาทดลองใช้ซึ่งเกิดผลดีในการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษา ตลอดถึงนำหลักสูตรเสริมไปใช้สำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษา หรือมัธยมศึกษา ก็สามารถทำได้โดยการปรับกิจกรรมหรือเนื้อหาต่าง ๆ ของหลักสูตรเสริมให้มีความเหมาะสมกับระดับชั้นที่นำไปใช้ 2) การที่จะนำหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ตามแนวทางการเรียนรู้โดยใช้สังคม และการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักศึกษาปริญญาตรีนี้ไปใช้ ควรมีการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อให้การจัดกิจกรรมในหลักสูตรมีประสิทธิภาพ และเสริมสร้างจิตสาธารณะได้จริง ตลอดถึงควรมีการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอื่นๆ เช่น ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีระเบียบวินัย และนำไปปรับใช้กับบุคคลในองค์กรอื่น ๆ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองทัพ เป็นต้น เพื่อให้ความมีจิตสาธารณะไปสู่บุคคลอื่น ๆ อย่างหลากหลายต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กองพัฒนานักศึกษา สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. (2559). แผนพัฒนานักศึกษา (พ.ศ.2559 - 2564) มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณรงค์ ณ เชียงใหม่. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. วารสารรุสมิแล, 23(2), 1-7.

- ธัญญาภรณ์ เลิศจันทรางกูร และคณะ. (2556). การพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.
- ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร. (2553). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์, 3(5), 9-16.
- พลวัฒน์ วุฒิประจักษ์. (2553). การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษาสำหรับนักศึกษา ครูเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตครูที่พึงประสงค์. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภัทรภร สีทองดี. (2559). การพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมจิตสาธารณะของนิสิตในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 28(3), 63-74.
- วัลลยา ธรรมอภิบาล. (2555). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา. วารสารศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณ, 13(2), 62-79.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2552). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นสมรรถนะ ผู้เรียนเป็นสำคัญและการประเมินผลมิติใหม่. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สนิท สัตโยภาส. (2554). จิตตปัญญาศึกษา นวัตกรรมพัฒนาคุณลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ ให้แก่แผ่นดิน. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2579. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุขมิตร กอมณี. (2556). โมเดลการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนตามแนวจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุคนธรส หุตะวัฒน์. (2550). ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคการเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจาที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพรรณิภา สายทองเย็น. (2556). การศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบการอภิปรายกลุ่มย่อยเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 2. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.